

Forskning som støtter praksis, utdanning og innovasjon

Delrapport arbeidsgruppe 1

Delrapport til strategiprosessen BarnUnge21

Om Norges forskningsråd

Norges forskningsråd er et nasjonalt forskningsstrategisk og forskningsfinansierende organ. Forskningsrådet fordeler årlig vel ni milliarder kroner til forskningsformål. Forskningsrådet er den viktigste forskningspolitiske rådgiveren for regjeringen, departementene og andre sentrale institusjoner og miljøer med tilknytning til forskning og innovasjon. Vi har et spesielt ansvar for å følge opp regjeringens langtidsplan for forskning. Forskningsrådet setter i verk nasjonale forskningspolitiske vedtak gjennom en rekke finansieringsordninger. I samspill med forskningsmiljøene, næringslivet og den offentlige forvaltningen arbeider Forskningsrådet for å gi norsk forskning et økonomisk og kvalitetsmessig løft og fremme innovasjon og kunnskap. Forskningsrådet arbeider for større internasjonalt samarbeid og økt deltakelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogram. Andre viktige oppgaver er å skape møteplasser for og dialog mellom forskere, brukere av forskning og aktører som finansierer forskning.

Innhold

Sammendrag	6
1 Utgangspunkt	7
1.1 Hvem er de utsatte barn og unge?	8
1.2 Hvordan går det med utsatte barn og unge som voksne?	8
1.3 Samfunnsøkonomiske forhold	9
1.4 Ambisjon: Norge i front på forskning om utsatte barns rettigheter og velferd!.....	9
2 Forskningsstatus- og utfordringer	10
2.1 Norsk forskning på utsatte barn og unge	10
2.2 Finansieringskilder og kanaler.....	10
2.3 Forskning- og utvikling (FoU) – miljøer	11
2.3.1 Utdanningsinstitusjonene og FoU-aktivitet.....	11
2.3.2 Oppdragsforskning.....	11
2.4 Internasjonalisering, tverrfaglighet, infrastruktur, og rekruttering	12
2.4.1 Langsiktig og koordinert satsning på forskning.....	12
2.4.2 Formidling av forskning og kunnskap	12
2.4.3 Rekruttering og karriereveier	13
2.5 Utviklingsforskning og implementering	13
2.6 Kunnskaps- og forskningshull.....	13
2.6.1 Mangler data og mangler forskning.....	13
2.6.2 Kunnskaps- og forskningsbehov	14
3 Målsettinger	16
3.1.1 Mål 1. All forskning og kunnskapsutvikling er basert på utførlige og etterprøvbare kunnskapsoversikter.....	16
3.1.2 MÅL 2. Norsk forskning på utsatte barn og unge er i den internasjonale forskningsfronten på sentrale områder.....	16
3.1.3 MÅL 3. Det er karriereveier for unge forskere med doktorgrad på feltet utsatte barn og unge.....	16
3.1.4 MÅL 4. Det er et samarbeid mellom forskning, praksis og brukere for å utvikle og implementere nye kunnskapsbasert prosjekter.....	16
3.1.5 MÅL 5. Det er en prioritert og koordinert 10 års plan for forsknings- og kunnskapsutvikling om utsatte barn og unge	16
3.1.6 MÅL 6. Sentrale kunnskapshuller om utsatte barn og unge er fylt.....	16
3.1.7 MÅL 7. Det er en velfungerende datainfrastruktur for forskning på utsatte barn og unge.....	16
3.1.8 MÅL 8. Det er en kunnskapsdatabase som inneholder all kjent vitenskapelig kunnskap og forskning om utsatte barn og unge	16
3.1.9 MÅL 9. Det er enheter med spisskompetanse på og ansvar for implementering av tiltak som hjelper utsatte barn og unge.....	16
3.1.10 MÅL 10. Barn og unges medvirkning i forskning er styrket.....	16
4 Anbefalinger og forslag til tiltak	17
4.1 Mål 1. All forskning og kunnskapsutvikling er basert på utførlige og etterprøvbare kunnskapsoversikter	17
4.1.1 Tiltak: Det er et krav at prosjektsøknader viser til utførlige forskningsoversikter og/eller metasynteser slik at problemstillinger og forskningstema er begrunnet med at det mangler relevant kunnskap, eller at foreliggende kunnskap er kontradiktorisk.....	17
4.1.2 Tiltak: Etablere retningslinjer som krever at kun prosjekter som er kunnskapsbaserte kan få støtte	17

4.2 Mål 2. Norsk forskning på utsatte barn og unge er i den internasjonale forskningsfronten på sentrale områder	17
4.2.1 Tiltak: Investere med langsiktig finansiering i eksisterende forskningsmiljøer som har dokumentert høy vitenskapelig kvalitet og vist potensial til å hevde seg i den internasjonale forskningsfronten. Et konkret eksempel på måloppnåelse er at en forskningsgruppe/miljø som forsker på utsatte barn og unge får et Senter for Fremragende Forskning (SFF) og/eller ERC Starting/Consolidator/Advanced grant.	17
4.2.2 Tiltak: Sørge for at det er grunnforskning på feltet utsatte barn og unge.	17
4.3 Mål 3. Det er karriereveier for unge forskere med doktorgrad på feltet utsatte barn og unge.....	17
4.3.1 Tiltak: For å beholde kompetanse og vitenskapelige talenter lyses det ut postdoktorstillinger, og innstegsstillinger på feltet.....	17
4.3.2 Tiltak: Lyse ut kortere overgangsprosjekter til kandidater som nylig har disputert på feltet utsatte barn og unge for å sikre kontinuitet og tilrettelegge for videre forskning på feltet.	17
4.4 Mål 4. Det er et samarbeid mellom forskning, praksis og brukere for å utvikle og implementere nye kunnskapsbasert prosjekter.....	17
4.4.1 Tiltak: Etablere en strategigruppe med forskere, brukere, fagprofesjonelle og forvaltningsaktører som kommer med forslag om hva som trengs av forskning.	17
4.4.2 Tiltak: Få på plass minimum fem offentlige ph.d-er for forvaltning- og praksisfeltet, i hvert fylke.	17
4.5 Mål 5. Det er en prioritert og koordinert 10 års plan for forsknings- og kunnskapsutvikling om utsatte barn og unge.....	17
4.5.1 Tiltak: Barne- og familiedepartementet utformer en helhetlig plan for kunnskaps- og forskningssatsning om utsatte barn og unge som inneholder ambisjoner for grunnforskning, anvendt forskning og utvikling.	17
4.5.2 Tiltak: Barne- og familiedepartementet øker tildelingen til forskningsrådet til 100 millioner årlig fra 2021.	17
4.5.3 Tiltak: Øke finansieringen av stabile og solide forskningsmiljø.	17
4.6 Mål 6. Sentrale kunnskapshuller om utsatte barn og unge er fylt	17
4.6.1 Tiltak: Det settes krav om at forskning på utsatte barn må ha en obligatorisk barne- og ungdomsperspektivvurdering, både ved søknad og ved resultatpresentasjon, slik at forskningens betydning blir sett fra barns situasjon.....	17
4.6.2 Tiltak: Forskningsrådet lyser ut forskningsprogrammer som spesifikt etterspør forskning om følgende temaer: 1) barnefokus, barns deltagelse og brukermedvirkning; 2) tiltak overfor utsatte barn og unge; 3) forebygging og tidlig intervensjon; 4) normative og prinsipielle problemstillinger – statens legitimitet; 5) beslutningsprosesser og rettslige reguleringer; 6) implementeringsforskning; 7) barn med minoritetsbakgrunn, flyktninger og enslige mindreårige asylsøkere; 8) barnets livssituasjon – strukturer og oppvekstforhold; 9) barn på digitale arenaer.	17
4.6.3 Tiltak: Det finansieres minimum tre systematiske kunnskapsoversikter (Systematic Review, Kvalitativ Metasyntese) på hvert av de ni forskningstemaene (#1-9).	17
4.6.4 Tiltak: Det utvikles et samordnet og effektivt system for å forstå og å vurdere forskningsetikk, personvernkonsekvensvurderinger, og barns rettigheter i forskningen.....	217

4.7 Mål 7. Det er en velfungerende datainfrastruktur for forskning på utsatte barn og unge.....	18
4.7.1 Tiltak: Det etableres løsninger, infrastruktur og teknologi som sikrer personvern hensyn, informasjonsinnhenting, legger til rette for registrering av data og datatilgjengelighet for forskning og analyse.....	18
4.7.2 Tiltak: Det registreres basisinformasjon, statistikk og faktainformasjon om utsatte barn og unge. Denne informasjonen er kvalitetssikret, oppdatert og tilgjengelig uten kostnader for forskerne.	18
4.7.3 Tiltak: Det gis gratis tilgang til oppdatert helsedata og registre med sosiale, økonomiske og demografiske opplysninger	18
4.7.4 Tiltak: SSBs datamateriale gjøres gratis tilgjengelig, uten forsinkelser, for landets forskningsmiljøer.	18
4.8 Mål 8. Det er en kunnskapsdatabase som inneholder all kjent vitenskapelig kunnskap og forskning om utsatte barn og unge.....	18
4.8.1 Tiltak: All forskning om utsatte barn og unge samles i en brukervennlig og funksjonell kunnskapsdatabase.	18
4.8.2 Tiltak: Det informeres om kunnskapsbasen til hele forskningssystemet, praktiskere og kommunene.	18
4.8.3 Tiltak: Lage retningslinjer som setter som krav at all FoU skal vise til kunnskapsoversikter.	18
4.9 Mål 9. Det er enheter med spisskompetanse på og ansvar for implementering av tiltak som hjelper utsatte barn og unge	18
4.9.1 Tiltak: Implementeringskompetansen som er etablert, eksempelvis i kompetansesentrene (Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (NUBU), Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU)), bør koordineres og rendyrkes til ett spissfaglig miljø for tiltaksimplementering.	18
4.10 MÅL 10. Barn og unges medvirkning i forskning er styrket	18
4.10.1 Tiltak: Det må utvikles gode metoder og et godt kunnskapsgrunnlag for hvordan barn og unge kan gis reell medvirkning i forskningsprosjekter.	18

5 Litteratur og referanser..... 19

Sammendrag

Denne rapporten om Forskning støtter praksis, utdanning og innovasjon, og er en av fire delrapporter som til sammen utgjør viktige innspill til BU21strategiens målsetting -å skape en målrettet, helhetlig og koordinert nasjonal innsats for utsatte barn og unge.

Delrapporten er et resultat av en rekke innledende høring-smøter og høringsinnspill i 2019 og 2020, og er en bredt sammensatt arbeidsgruppe fra feltet utsatte barn og unge som har arbeidet med dette våren 2020. På denne bakgrunn er nåtidssituasjonen beskrevet, og det er utformet konkrete forslag til forskningssatsninger på feltet utsatte barn og unge. Utkast til delrapporten ble lagt ut på høring i mai 2020, og samlet er det 43 instanser og enkeltpersoner som har gitt tilbakemeldinger. En stor majoritet av disse uttalte at de var helt/delvis enige i rapportens innhold. Tilbakemeldingene ble behandlet i arbeidsgruppemøte 11. juni 2020, med påfølgende revisjon av delrapporten.

I foreliggende rapport er det gitt anbefalinger om ti spesifikke målsetninger med 24 tilhørende tiltak. En av rapportens klare anbefalinger er en ambisjon om at Norge skal bli verdensledende på forskning om utsatte barn og unge, og at utsatte barn og unge bør defineres som en av de viktigste samfunnsutfordringene for Norge. Videre er det en anbefaling at alle typer forskning må ha et tydelig barne- og ungdomsperspektiv.

Det som fremstår som klare konklusjoner fra arbeidsprosessen¹, er at forskningskvaliteten på utsatte barn og unge har vesentlige svakheter. Det er store kunnskapshull; mange små og fragmenterte forskningsmiljøer, underskudd på grunnforskning, og det er et felt som tildeles forsvinnende lite forskningsmidler.

En bred satsning på både grunnforskning og anvendt forskning med tverrgående perspektiver, og med ambisjoner om å bli verdensledende på noen områder, –blir viktig for dette forskningsfeltet.

Det foreslåes å utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet på implementering, og en database for all forskning og kunnskap om utsatte barn og unge.

Det skal være kunnskapsbasert forskning og krav om at forskningen utgår fra utførlige og etterprøvbare oversikter om hva vi vet og hva vi ikke vet om et problem eller et tema. Det skal være dette som gir motivasjon og retning for forskningen på utsatte barn og unge.

Det er et helt tydelig behov for en bedre datainfrastruktur for forskning, og at det må etableres systemer for samarbeid mellom forskning, praksis og brukere for slik å identifisere hvor det er nødvendig med mer forskning og kunnskap.

¹ I rapporten er det kun referert til noen utvalgte kilder for dokumentasjon og transparens, og det er ikke en ambisjon (og ei heller mulig) å referere til eller å gi en uttømmende oversikt over forskningen som foreligger på feltet utsatte barn og unge.

1 Utgangspunkt

Barnekonvensjonen gir alle barn rettigheter, og pålegger staten å beskytte barns rett til en god oppvekst og gripe inn om barn utsettes for omsorgssvikt og overgrep. Norges Grunnlovs § 104 er tydelig på barns posisjon i det norske samfunn:

«Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie».

Et kjernespor, og en utfordring for staten, er hvor grensen mellom foreldreansvaret og statens ansvar skal trekkes. Foreldre har det primære ansvaret for sine barn, og staten skal respektere foreldre og barns rett til familieliv. Land har ulike tersker for hvilket ansvar de tar for utsatte barn og unge. De nordiske velferdsstatene har lave tersker for å tilby hjelp og å ta ansvar, mens eksempelvis USA har en høy terskel. Der hvor det på helsefeltet i overveiende grad er enighet om målsetningene og tersklene for å gi hjelp, så er tiltak for utsatte barn og unge normativt omstridt og må skje i samarbeid med foreldre og/eller de foresatte som har foreldreansvar og daglig omsorg. En implikasjon er at det er viktig å ha forståelse for normative problemstillinger knyttet til forskning om utsatte barn og unge.

Delrapporten om forskning som støtter praksis, utdanning og innovasjon skal foreslå tiltak som bidrar til utvikling av forskning om utsatte barn og unge som er av høy metodisk kvalitet med sikte på at tjenestene skal ta i bruk systematisert og kvalitetssikret kunnskap i praksis. Forskningskvalitet er gjennomgående beskrevet i litteraturen og består av tre komponenter: 1) **Originalitet** (original; novel), som dreier seg om å oppdage ny kunnskap og nye sannheter, 2) **Pålitelighet** (plausibility/reliability), som handler om design, metode og logisk argumentasjon, og 3) **Relevans** (value; usefulness) innenfor og utenfor forskningsfeltet. Hvert punkt svarer til og vurderes ut fra faglige standarder som i forskningsmiljøer kommer til uttrykk i form av fagfellevurderte publikasjoner i vitenskapelige tidsskrifter. Tidsskriftene har varierende strenghetsgrad med hensyn til om de vitenskapelige standardene er oppfylt eller ikke, og med ulike rangeringer og vitenskapelig påvirkningskraft.

Forskning og kunnskapsoppbygging skjer på universiteter og høyskoler, på forskningsinstitutter, i foretak og i næringsliv. Det meste av **grunnforskningen** foregår i universitets- og høyskolesektoren. Instituttsektoren utfører mest **anvendt forskning**, mens **utviklingsarbeidet** dominerer i foretakene og næringslivet. Oppgaven vi i denne delrapporten skal være med å besvare er, som gitt i BarnUnge21s Mål og rammedokument (s. 2), å «vurdere om den eksisterende forskningen på feltet er relevant i lys av dagens og fremtidens utfordringer. Det må også vurderes om den er tverrfaglig nok og holder tilstrekkelig kvalitet, om det må tilrettelegges for annen type, eller en bedre og mer relevant forskningsbasert kunnskap på området.»

Forskning på utsatte barn og unge må ha et **barne- og ungdomsperspektiv**. Et barne- og ungdomsperspektiv dreier seg om å vurdere et fenomen ut fra barn og ungdoms posisjon. Forskning og forskeren må reflektere inn hva som er viktig og nødvendig ut fra barn og unges (som gruppe) ståsted og behov, og reflektere over hvilke implikasjoner forskningsfunnene har for utsatte barn og unge. Eksempelvis, hvordan ulike sosiale indikatorer (eksempelvis fattigdom) påvirker barn og unges utvikling. Det betyr at begrepet barne- og ungdomsperspektiv favner bredere enn «barn og unges perspektiv», som vil bety å innhente barn og unges synspunkter og erfaringer. Selv om ikke all forskning vil ha deltagelse og medvirkning fra barn og unge, så må forskningen likevel være tydelig på barn og unges levde barndomsliv og deres moralske og rettslige status i det norske samfunn.

Tverrfaglighet og metodepluralisme anses nødvendig for å løse komplekse problemer, og enkelt sagt er tverrfaglig forskning noe som overskrider tradisjonelle faglige grenser og danner en større helhet. Det er imidlertid sjelden tverrfaglighet blir definert og diskutert, og det er utvilsomt behov for en bedre avklaring av hva det betyr og hvordan det skal gjennomføres i praksis. I Norge og internasjonalt, skjer det meste av tverrfaglig forskning på forskningscentre i universitets- og høyskolesektoren.

1.1 HVEM ER DE UTSATTE BARN OG UNGE?

Barn er avhengige av voksne, særlig foreldrene og den familien de vokser opp i, for å ha en god og meningsfull barndom og for å utvikle seg og tilegne seg det som trengs for å kunne realisere sitt potensiale og sine egne ønsker om en god barndom og et godt voksenliv. Barn er ved sin avhengighet sårbare i kraft av å være barn, men noen barn er mer utsatte enn andre og har større risiko for negative utfall. En slik risiko kan beskrives som «enhver egenskap eller eksponering som leder til økt sannsynlighet for en negativ utvikling i form av sykdom, skade, mangelfull mestring og så videre.» (Kjær, 2019: 134) En akkumulering av risikofaktorer vil øke sannsynligheten for et negativt utfall etter hvert som barnet vokser opp. I 0-24 samarbeidet settes det opp tre fellesnevner som går igjen når en prøver å definere eller avgrense hvem som inkluderes i gruppen «utsatte barn og unge»: 1) sammensatte behov, 2) flere risikofaktorer og 3) flere tjenestesteder må inn samtidig (Hansen med flere, 2020). I Utenfor-regnskapet (Rambøll 2019) er det konkretisert syv grupper av barn og unge som har høyere risiko enn gjennomsnittet for å havne utenfor fellesskapet:

- Unge som har sluttet på videregående skole, eller som ikke har gjennomført på normert tid pluss to år.
- Barn i lavinntektsfamilier hvor barnet er norskfødt med innvandrerforeldre.
- Barn i lavinntektsfamilier der en eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp.
- Barn som har foreldre med diagnose innen psykiske lidelser eller rusmiddelproblem
- Barn med hjelpetiltak i barnevernet.
- Barn diagnostisert med depresjon eller angst.
- Barn diagnostisert med atferdsvansker.

OM BEGREPET «SÅRBARE BARN»

Barns utvikling skjer i samspillet mellom barnets individuelle forutsetninger og kontekstuelle faktorer. Individuelle faktorer som evnenivå, temperament, personlighetstrekk og aktivitetsnivå kan påvirke hvordan miljøet rundt responderer på barnet, og kontekstuelle faktorer som foreldres omsorgsevne, eksponering for stress og traumer eller sosioøkonomiske forhold kan forme barnet som individ. Begge kan bidra til skjevutvikling eller utfordringer. Begge typer faktorer kan skape sårbarhet, og vi mener begrepet sårbarhet dekker begge.

Dette er ikke en uttømmende oversikt, og blant andre vil barn med omsorgstiltak i barnevernet, ulike funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom og barn som er pårørende også være særlig utsatte. Det å være utsatt er heller ikke en statistisk kategori, og barn kan både være risikoutsatte, men samtidig

leve i en god nok omsorgssituasjon (Goldman med flere, 2003; se Kjær, 2019).

Det foreligger noen oversikter på utsatte barn og unge. Andelen barn i familier med vedvarende lavinntekt var i 2018 på 11 prosent (39 prosent for barn med innvandrerbakgrunn) (Epland & Normann, 2020) og i 2019 fikk 55 027 barn og unge (0-22 år) hjelp fra barnevernet. Seks prosent av barna i en omfattende undersøkelse oppgir å ha blitt utsatt for grov fysisk vold fra foreldrene sine (Mossige og Stefansen 2016). Mange barn lar også være å fortelle om vold og overgrep, en nasjonal representativ studie viser at over 50 prosent av ungdommene (12-16 år) som har vært utsatt for vold i hjemmet ikke har fortalt om dette til noen. En annen studie av barn utsatt for seksuelle overgrep av voksne, viser at 44 prosent har ikke fortalt om dette til noen (Hafstad og Augusti, 2019). Det er videre anslått (Torvik og Rognmo, 2011) at 6,5 prosent av alle barn i Norge under 18 år har foreldre med et alkoholmisbruk, som kan gå utover daglig funksjon og omsorgsevne, og at 10 prosent har én eller to foreldre med alvorlige psykiske lidelser. I 2019 mottok 56 000 barn og unge – 5 prosent av befolkningen under 18 år, – behandling i psykisk helsevern (Indergård og Krogh, 2020), og i skoleåret 2018/19 hadde åtte prosent av alle elever i grunnskolen enkeltvedtak om spesialundervisning.

Det skal sies at utsatte barn og unge ikke nødvendigvis er utsatt på alle de områder eller arenaer de lever livene sine innenfor. Det er også faktorer som kan være forbundet med høyere risiko for utsatthet, slik som det å ha minoritetsbakgrunn, –uten at dette betyr at dette er en faktor for å være utsatt i seg selv

1.2 HVORDAN GÅR DET MED UTSATTE BARN OG UNGE SOM VOKSNE?

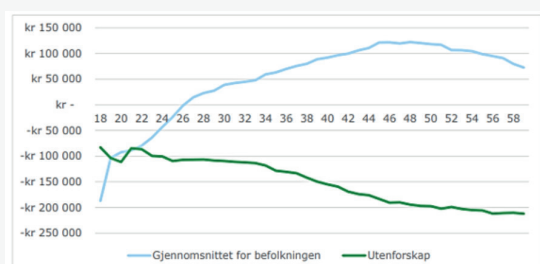
Det foreligger få studier av hvordan det går med utsatte barn og unge. Vi vet at 14 prosent av befolkningen i alderen 16-25 år enten ikke har bestått eller er i videregående opplæring, hvor halvparten også står utenfor arbeidslivet (UDIR, 2019). Det er gjort to studier av barn som har vært i barnevernssystemet. Den første kom i 2008, hvor Clausen og Kristofersen ved Velferdsforskningsinstituttet NOVA så på hvordan det går med barna som har fått tiltak fra barnevernet som voksne sammenliknet med personer som ikke har vært i barnevernet. De måler utfall på fire forhold: arbeidsledighet, sosialhjelp, utdanning og inntekt og finner at barnevernsbarna gjennomgående gjør det dårligere på samtlige indikatorer. Den andre studien (Backe-Hansen med flere, 2014) ser på positive overganger til voksenlivet, og sammenligner barnevernsbarn med barn som ikke har vært i barnevernet. De måler utfall på de samme fire forholdene som den foregående studien og resultatet er nedslående. Mens hele 84 prosent av barn som ikke har vært i barnevernet har en positiv overgang til voksenlivet, har kun 44 prosent av barna som har vært i barnevernssystemet en positiv overgang. Dette er ikke i tråd med målsetningen for den norske velferdsstat om at alle skal få like muligheter, uansett bakgrunn. Vi vet også at omsorgssvikt og marginalisering ofte går i arv (se eksempelvis Killén, 2000; Pears og Capaldi, 2001). Det betyr også

at det er grunnlag for å sette spørsmålstegn ved tjenestetilbud så vel som kunnskapsgrunnlaget som den norske stat har basert seg på i forhold til å hjelpe og bistå barn og familier.

1.3 SAMFUNNSØKONOMISKE FORHOLD

Styrket innsats på utsatte barn og unge vil være et fornuftig samfunns-økonomisk grep. Samfunnet kan spare mye på å forebygge fremfor å reparere, og på å investere i mennesker fremfor å se dem som en utgiftspost. Selv om det er usikkerhet knyttet til beregninger av samfunnsøkonomiske kostnader av ulike sosiale problemer, gir følgende analyser en indikasjon på omfanget av de utfordringene vi adresserer. I en forskningsrapport fra Danmark (Rambøll, 2012) beskrives de økonomiske konsekvensene på området «udsatte børn og unge» (0–18 år). Gruppen omfatter barn og unge med særlig behov for støtte og oppfølging på bakgrunn av atferds- og tilpasningsproblemer, skolefravall, disharmoniske familier, omsorgssvikt og foreldre med problematisk bruk av rusmidler. Forskerne fant at den danske stat ville kunne spare 29,5 milliarder Danske kroner årlig dersom utsatte barn og unge raskt hjelpes tilbake til et normalt livsløp. Blant annet med støtte til å gjennomføre skolegang (se Meld. St. 24 (2015–2016)). I en metaanalyse fra 2014 (Perezniato med flere, 2014) blir det anslått at de globale kostnadene knyttet til fysisk, psykisk og seksuell vold ligger mellom 3 og 8 prosent av verdens

FIGUR 1 Nettogevinst per person per år.

samlede bruttonasjonalprodukt. En analyse av kostnadene ved omsorgssvikt og mishandling av barn i høyinntekstland anslår at det utgjør om lag 4 prosent av et lands bruttonasjonalprodukt (BNP) (Sethi med flere, 2013, se Ferrarra med flere, 2015). I Norge gjennomførte Vista en analyse i 2010 av det langsiktige produksjonstapet som følge av vold i nære relasjoner, og beregnet at produksjonstapet (inkludert skattekostnad) for barn utsatt for vold lå på minimum mellom 14,4 – 39,6 milliarder kroner. I en utredning utarbeidet på oppdrag fra utvalget NOU 2017: 12 Svikt og Svik finner Rasmussen og Vennemo (2017) videre at barn som har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt eller mishandling i 2015 eller tidligere i livet, kan forventes å koste samfunnet om lag 75 milliarder kroner gjennom livsløpet. Til illustrasjon, et omsorgstiltak koster i snitt 1 464 618 kroner per barn i året og et hjelpetiltak 106 713 kroner (Rambøll, 2019).

Figur 1 som er gjengitt ovenfor (Utenfor-regnskapet, Rambøll, 2019) viser nettogevinsten, inntektsbidrag til staten fratrukket kostnader til forbruk, per år per person for befolkningen versus individer i utenforskap.

1.4 AMBISJON: NORGE I FRONT PÅ FORSKNING OM UTSATTE BARN S RETTIGHETER OG VELFERD!

Norge er regnet som et barnesentrert samfunn, med gode velferdsordninger for familier og klare prioriteringer av barns rettigheter. Barnevernlovens formålsparagraf er å

«Sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.» (§1-1).

En prioritering av barns rettigheter er imidlertid ikke ukomplisert fordi tradisjonelt har staten forholdt seg til familien og foreldrene, uten å anerkjenne barn en selvstendig moralsk og juridisk status. I dag er staten forpliktet til å beskytte alle barn som trenger det, og skal derved forholde seg til barnet som et selvstendig individ i familien. Dette skaper også konflikter og kontroverser.

Et godt kunnskapsgrunnlag vil være avgjørende når politiske beslutninger om statens ansvar overfor utsatte barn og unge skal fattes. **To overordnede mål i regjeringens langtidsplan for forskning er å møte store samfunnsutfordringer og å utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet.** Vi anbefaler å definere utsatte barn og unge som en av de viktigste samfunnsutfordringene for Norge. Forskningens tale er tydelig når det gjelder viktigheten av tidlige investeringer i barns helse, utdanning og utvikling. Dette er positivt for barnets levetid, for fremtidens barn og for samfunnet som helhet.

I alle samfunn ser man at det er barn som befinner seg i utsatte og vanskelige situasjoner. Verdens helseorganisasjon (WHO), FNs barnefond (UNICEF), og Lancet Commission (Clark et al., 2020) har kartlagt barn og unges livssituasjon i 180 land. I kartlegging hvor landene er rangert etter mulighetene de gir barn for deres fremtid målt på overlevelse, helse, utdanning, ernæring, bærekraft, rettferdighet og ulikhet, kommer Norge ut på topp. Det er også slik at Norge ofte skårer høyt når det gjelder barns levekår i internasjonale sammenligninger (OECD 2015, UNICEF 2016; Redd Barna, 2017).

Norge kan med sin unike frontposisjon på barns rettigheter og som et barnesentrert samfunn, også sette seg mål om å være en spydspiss når det gjelder forskning og kunnskapsutvikling om utsatte barn og unge. For at Norge skal komme dit kreves det imidlertid en systematisk og koordinert satsning.

2 Forskningsstatus- og utfordringer

Høy kvalitet i forskningen om utsatte barn og unge er et overordnet premiss. Det betyr at kunnskapen skal være allmenngyldig, grensesprengende og relevant. Vilklårene for forskningen må derfor være gode, og profesjonalitet og kvalitet må stå sentralt på alle nivåer og områder i forskningssystemet. Dette er ikke situasjonen i dag. Altfor mange områder trenger forbedring. I mål- og rammedokumentet for BarnUnge21 slås det fast at «forskningskvaliteten er svak på forskning om barn, unge og oppvekst.» (s. 2). Et viktig tankekors er at utdannings-tilbud og tiltak som springer ut av dårlig forskning og svakt kunnskapsgrunnlag ikke gagnar utsatte barn og unge, men kan tvert imot skade dem og deres familier. I tillegg er forskning som ikke holder mål sløsing av offentlige ressurser.

Det er ikke mulig å fremskaffe gode oversikter over forskningssinnsats, -miljøer, og -midler for feltet utsatte barn og unge. Det er i seg selv talende for feltets status og plassering forskningsmessig. Det som fremstår å være gjennomgående beskrivelser er at forskningen er underfinansiert, forskningsmiljøene er små og fragmenterte, det er lite grunnforskning, forskningen er alt for ofte svak, det er mangel på internasjonal orientering, og fravær av overordnet forskningsstrategi.

2.1 NORSK FORSKNING PÅ UTSATTE BARN OG UNGE

Et forskningssystem består av aktørene som driver, påvirker og bruker forskning. Det er vanlig å skille mellom a) **grunnforskning** som er eksperimentell eller teoretisk virksomhet; b) **anvendt forskning** som utføres for å skaffe til veie ny kunnskap primært rettet mot bestemte praktiske formål eller anvendelser; c) **utviklingsarbeid** som anvender eksisterende kunnskap fra forskning. I en kartlegging av FoU-virksomheten i fagmiljø som tilbyr korte, profesjonsutdanninger innenfor blant annet helse og sosialfagene finner Frølich et al. (2016) at kun 8 prosent av forskningen som gjennomføres er grunnforskning, mens 62 prosent av forskningen var karakterisert som «anvendt», og 30 prosent som utviklingsarbeid.

Utsatte barn og unge er ikke en kategori som lett lar seg identifisere i eksisterende FoU-statistikk eller oversikter over bevilgninger til ulike deler av FoU systemet. Barn og unge generelt, og utsatte barn og unge spesielt, inngår både i velferdsforskning, i helse- omsorgs-, og velferdstjenesteforskning, i klinisk forskning og annen helseforskning, i forskning på sosial ulikhet og i utdanningsforskning. Velferdsforskning, som favner bredt, utgjorde 1,4 milliarder kroner i 2017, hvorav forskning på familie og oppvekst utgjorde 217 millioner kroner

(15 prosent). Velferdsforskning finansiert av forskningsrådet publiserte i snitt 200 vitenskapelige arbeider hvert år i perioden 2011-2015. Majoriteten (61 prosent) av disse foreligger på engelsk (NIFU, 2019). Samfunnsvitenskapelige disipliner dominerte (62 prosent), etterfulgt av medisin og helsefag (33 prosent). En fjerdedel (25 prosent) er publisert i ledende vitenskapelige publiseringskanaler med særlig høy prestisje (nivå 2). Imidlertid hevder Esping-Andersen i (2013 s.3) i sin vurdering av VAM-programmet at norsk samfunnsforskning ikke orienterer seg mot forskningsfronten, men heller lar seg styre av lokale politiske problemstillinger enn av internasjonale fagdebatter. Systematiske søk i Cristin (nasjonalt forskningsinformasjonssystem) etter vitenskapelige publikasjoner gir få treff på forskning hvor marginaliserte, utsatte barn og unge, eller barn i risikozonen er hovedtematikk.²

2.2 FINANSIERINGSKILDER OG KANALER

I 2018 ble det i Norge samlet brukt 73 milliarder kroner til FoU.³ Det er lavere enn hva barn som har vært utsatt for alvorlig omsorgssvikt eller mishandling i 2015 eller tidligere i livet, kan forventes å koste samfunnet gjennom livsløpet (jamfør punkt 1.3). Ansvaret for oppvekst og vilkår for barn og unge er spredt på svært mange departementer, i tillegg til Barne- og familiedepartementet (BFD). Dette ansvaret er delt med Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) (velferd og arbeid), Kunnskapsdepartementet (KD) (utdanning og integrering), Justisdepartementet (JD) (kriminalitetsforebygging) og Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) (rus, helse, psykisk med mer). Barne- og familiedepartementet har sektoransvar for forskning på utsatte barn og unge, og spørsmålet er om dette er til hinder for sektoroverskridende og helhetlige forskningsinnsatser for utsatte barn og unge. Barne- og familiedepartementets forskningsinnsats utgjør 0,5 prosent av samlet budsjett, og Barne og likestillings departementet (BLD) er derfor blant de departementene som satser minst på forskning.

Barne- og familiedepartementet kanaliserer sine forskningsmidler til Norges forskningsråd, Statistisk Sentralbyrå, ulike kunnskaps- og kompetansemiljøer og ved anskaffelser (enkeltutlysninger). Barne- og familiedepartementets bevilgning til Forskningsrådet går til forskning og kunnskapsutvikling innenfor familieområdet, oppvekst og levekår for barn og unge, barnevern og utsatte barn og unge. Finansiering fra EU og andre internasjonale kilder utgjør kun 2 prosent av velferdsforskningen i Norge, noe som understøtter kritikken om at norsk velferdsforskning har en utpreget nasjonal orientering.

² Søk på: Barn* + utsatt*: 16 publikasjoner; Barn* + marginal*: 4 publikasjoner; Barn* + risiko*: 55 publikasjoner. På engelsk (Child* + risk*) er det langt flere treff: 210 publikasjoner. Dette er ikke en uttømmende eller fullstendig oversikt, men det gir noen indikasjoner på hvilken forskning som foreligger.

³ Universiteter og høyskolesektoren inkludert universitetssykehusene sto for 35 prosent av FoU-utgiftene i Norge i 2018, tilsvarende 25,2 milliarder kroner.

Det foreligger ikke informasjon om hvor mye midler som totalt går til forskning på utsatte barn og unge, men basert på oversikter fra statsbudsjettet, rapporter og forskningsrådets bevilgninger, er det tydelig at det brukes lite midler på forskning på utsatte barn og unge. Barne- og familiedepartementet bevilget mindre enn 20 millioner til Forskningsrådet⁴ i 2019, mens Helse- og omsorgsdepartementet bevilget 320 millioner.

Barne- og familiedepartementet har delegert noe av kunnskapsinnhenting og -utviklingen til Barne-, ungdoms- og familie-direktoratet (Bufdir), som slik har en viktig rolle i å bidra til at BFD ivaretar sektoransvaret for forskning og utvikling. Bufdir bruker om lag 44 millioner kroner på forskningsaktiviteter og evalueringer, i tillegg kommer midler til kunnskaps- og kompetansemiljøer. I tildelingsbrevet til Bufdir for 2020 fremgår det at 121 millioner kroner går til «Tilskudd til forskning og kompetanseutvikling i barnevernet», hvorav 53 millioner går til Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge (NUBU). Bufdir bevilger også til tre regionale kunnskapssentre for barn og unge (RKBU Nord, RKBU Vest og RKBU Midt) og Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør (RBUP Øst og Sør).

2.3 FORSKNING- OG UTVIKLING (FOU) – MILJØER

Det er identifisert 130 forskningsmiljøer innenfor den norske velferdsforskningen. Miljøene er konsentrert rundt noen sentrale institusjoner, og de som oppgir å bruke mest ressurser på velferdsforskningen innenfor universitet og høyskolesektoren er OsloMet (Oslo Metropolitan University), NTNU (*Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet*) og Universitetet i Oslo. Fra instituttsektoren var de største aktørene FAFO, NKVTS (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress) og NUBU (Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge). De to sistnevnte, sammen med RBUP (Regionsenter for barn og unges psykiske helse), er i en særstilling ved at de er underlagt departementets instruksjonsmyndighet (i kontrast til forskningsinstitusjoner), og de har store bevilgninger over statsbudsjett (jamfør punkt 2.2.). Kompetansesentrene har et særlig ansvar for formidling, veiledning og rådgivning opp mot praksisfeltet. Spisskompetansen disse har på utvikling av tiltak og implementering, bør samordnes og spisses slik at de i enda større grad kan dekke viktige behov knyttet til utviklingsforskning- og implementering.

2.3.1 Utdanningsinstitusjonene og FoU-aktivitet

Universiteter og høyskoler har et særlig ansvar for grunnforskning og for forskerutdanning på områder der de tildeler doktorgrader. Grunnforskning som har relevans for utsatte barn bør sikres langsiktige rammebetingelser, slik at forskningen og forskningsgrupper er i den internasjonale forskningsfronten. Prinsippet om forskningsbasert undervisning er lovfestet gjennom

Universitets- og høyskoleloven (§1-3) og innebærer at ansatte i vitenskapelige stillinger skal ha rett og plikt til å forske. Blant enhetene som tilbyr helse- og sosialfaglig utdanning (hovedsakelig høyskoler, men også ved noen universiteter) fant Frølich og kollegaer (2016) at i over halvparten av disse miljøene var det kun en fjerdedel som hadde doktorgrad i 2013. Det pekes også på lav forsknings- og publiseringsaktivitet. En utfordring er at flere av institusjonene har problemer med å rekruttere ansatte med de nødvendige kvalifikasjonene. Når forskningen i tillegg er fragmentert og det er mangel på kunnskapsoversikter, er det et åpent spørsmål *om* og *hvordan* disse utdannelsene ivaretar kravet til forskningsbasert undervisning.

Rammebetingelsene for å forske varierer betydelig mellom de ulike utdanningsinstitusjonene. Dersom man skal klare å øke forskningsinnsatsen hos ansatte på barnevern- og sosionomutdanningene, er det nødvendig å øke FoU tiden med dertil krav om publisering, slik at ansatte med førstestillingskompetanse får rammebetingelser tilsvarende universitetene. Med hensyn til å øke rekrutteringen til dette forskningsfeltet er det også et poeng å øke den forskningsbaserte undervisningen, både som en investering i studentenes kompetanse til å bedrive og tolke forskning, og for å synliggjøre forskningen som et tiltak for å bidra til at en forskerkarriere fremstår som et attraktivt alternativ på linje med andre karriereretninger.

2.3.2 Oppdragsforskning

Bufdir står for mesteparten av forskningsoppdragene som lyses ut på DOFFIN knyttet til utsatte barn og unge. Bruk av oppdragsforskning har i mange tilfeller karakter av kort-siktighet og brannsløkking, og som derved ofte ekskluderer universitets- og høyskoleforskere fra å søke. Oppdragene tildeles mange ulike miljøer, inkludert konsulentmiljøer, noe som igjen fører til at resultatet kan bli overfladisk og pengene spres tynt. Derved bygges ikke robuste miljøer som over tid får solid forskningskompetanse som kan levere forskning av høy kvalitet og med høy relevans. **Departementer og direktorater som bestillere av forskning bør derfor oppfordres til å tenke langsiktig gjennom å styrke utvalgte forskningsmiljøer.** Dette kan gjøres ved å tildele større og langsiktige prosjekter, med tydelige krav om høy vitenskapelig kvalitet. Ikke bare gjennom den delen de statlige myndighetene finansierer via Forskningsrådet, men også ved direkte finansiering til forskningsmiljøene. Det bør satses på **offentlige ph.d.-er slik at forskningskompetanse i hele forskningssystemet økes og bedres.** Det bidrar til langsiktig og relevant kompetansebygging og forskningsinnsats, økt forskerrekuttering i offentlig sektor og økt samspill mellom akademia og offentlig sektor.

Enkelte statlige myndigheter har satsset på langsiktig finansiering til sentre eller ulike forskningsprogrammer innen avgrensede forskningsfelt, nettopp med tanke på å styrke forskningskvaliteten. Dette kan gjøres gjennom direkte forskningsstøtte eller gjennom utlysninger av, for eksempel,

4 Bevilgningen er øremerket til forskningsprogrammene Velferd, arbeidsliv og migrasjon (VAM) og Gode og effektive helse-, omsorgs- og velferdstjenester (HELSEVEL).

fem til tiårige forskningsprogrammer. En slik langsiktig finansieringsplan for anvendt forskning må baseres på at forskningen skal holde høy kvalitet. Forskningsmiljøene kan være med å definere relevante forskningsspørsmål, og myndighetene må sette tydelige krav til kvalitet og relevans. Det er viktig at en større andel av den anvendte forskningen blir kvalitetsvurdert slik at det vitenskapelige nivået høynes. En måte forskning kvalitetssikres er ved å bevilge midler til Forskningsrådet gjennom programmer hvor det lyses ut midler til forskning på spesifikke tema, se punkt 2.6 nedenfor. Forskningsrådets rolle er blant annet å sørge for konkurranse og kvalitetssikring av forskningsprosjekter. En **samlet innsats og systematisert forskningsinvestering** på feltet utsatte barn og unge er påkrevd.

2.4 INTERNASJONALISERING, TVERRFAGLIGHET, INFRASTRUKTUR, OG REKRUTTERING

Forskning av høy kvalitet forholder seg til den internasjonale forskningsfronten fordi det er gjennom innsikt i tidligere forskning at nye, gode problemstillinger kan formuleres og ny kunnskap etableres. Det er også på denne måten forskningen kan testes og kvalitetssikres. Dette gjelder for grunnforskning, anvendt forskning og utviklingsforskning. Det er mye å lære av andre lands praksiser og tiltaksutvikling, og det vil på flere områder være tilstrekkelig å bruke og bygge ut eksisterende kunnskapsgrunnlag. Eksempelvis har både England og USA sterke forsknings- og fagmiljø på utsatte barn og unge. I dag er det slik at en stor andel programmer/intervensjoner rettet mot barn og familier i Norge er utviklet i USA, og mange av disse programmene er manualbaserte og rettighetene er forankret hos utviklerne. I en god del tilfeller kan intervensjoner piloteres og tilpasses norske forhold, og herunder identifisere virksomme kjernekomponenter som ulike intervensjoner/programmer som kan videreutvikles og tilpasses norske forhold (noe som blant andre NUBU gjør).

Internasjonalisering er et viktig element for å sikre kvalitet i forskningsaktiviteten, men på forskningstema utsatte barn og unge er forskningen i for liten grad internasjonalisert. Forskningspolitisk har også tverrfaglighet vært et sentralt forskningsmessig ideal over lenger tid. Den tverrfaglige forskningen ser imidlertid ut til å være svak og vanskelig å få til, også innenfor forskningen på utsatte barn og unge. Innenfor velferdsforskningen var kun 9 prosent av de vitenskapelige publiseringene mellom 2011 og 2015 definert som tverrfaglig samfunnsforskning, og 71 prosent av disse publikasjonene var skrevet på norsk. Det tar tid å etablere og få til et velfungerende tverrfaglig forskningssamarbeid, og det fordrer også vedlikehold i form av ressurser.

2.4.1 Langsiktig og koordinert satsning på forskning

Når BFD har ansvar for både politikktutforming og langsiktig kunnskapsutvikling på feltet utsatte barn og unge, så krever det at departementet til enhver tid har oversikt over sektorens kunnskapsbehov, og legger til rette for høy vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen. BFD har også et ansvar for å samarbeide med andre departementer slik at de får til en tverrsektoriell satsning. Ansvaret for at forskning blir implementert og formidlet er også udefinert og utydelig. De nevnte regionale kunnskaps-sentrene, samt fylkesmennene, har noe ansvar, men vi vet ikke i hvilken grad de følger opp dette oppdraget og hva det eventuelt innebærer at man har delegert deler av dette ansvaret på denne måten. **BFD bør lage en langsiktig plan for forsknings- og kunnskapsutvikling om utsatte barn og unge, hvor det er tydelig hvordan grunnforskning, anvendt forskning og utvikling skal ivaretas.**

Det kan etableres en gruppe med forskere, praktikere, brukere, med flere, for å finne ut hva som er viktige forskningsbehov. Dette er eksempelvis gjort i det engelske «Priority Setting Partnership» (se <http://www.jla.nihr.ac.uk/>). Sammen med en database (se punkt 2.4.2 nedenfor), vil dette være nyttige verktøy for i BFD sitt sektoransvar for forskning.

Forskningsfinansieringen må være langsiktig og ta hensyn til tidsrammen for kunnskapsbehovet innenfor reglene for konkurranseutsetting. **På alle nivå i forskningssystemet må det kreves at forskningsprosjekter og tildeling av midler er basert på utførlige og etterprøvbare oppsummeringer av tidligere forskning,**⁵ et krav det engelske National Institute of Health Research har hatt siden tidlig 2000-tallet.

2.4.2 Formidling av forskning og kunnskap

Forskning er alt for ofte lite kjent – dette er en utfordring på mange felt. Det henger for det første sammen med at det er lite av forskningen som blir aktivt formidlet fra forskningsfeltet til praksisfeltet. For det andre er det geografiske utfordringer i henhold til formidling, både med tanke på den faktiske formidlingen i form av presentasjoner, opplæring, konferanser etc., men også i form av manglende tilpasning av formidlingen fra internasjonalt til nasjonalt nivå, og fra nasjonalt til lokalt nivå. For det tredje er det vanskelig for praksisfeltet og andre å **holde oversikt**. Formidling er også kostnads- og tidkrevende både fra formidlers og tilhørers side og blir derfor nedprioritert.

Det er behov for en samlet database som inneholder all tilgjengelig forskning og kunnskap om utsatte barn og unge.

Det må være en database som er brukervennlig, og som blir gjort kjent for hele forskningssystemet, –profesjonelle, brukere og folk flest. Kunnskapsdatabasen bør publisere sammenfattede versjoner av kunnskapsoversikter, og inneholde overvåking av forskningsfronten og internasjonal forskning. Vi kan se til Sverige som har etablert et system for å holde

⁵ Dette gjelder både kvalitative og kvantitative tilnærminger, som anført av Kirsti Malterud (2017): «Kunnskapsoppsummering basert på transparent identifikasjon, utvalg og sammenfatning av primærstudier representerer forskningsmetodikk som vi bruker til å utarbeide systematiske oversikter. Kvalitativ metasynthese er en egen form for systematisk oversikt der det er kvalitative studier som sammenfattes.» (s. 23).

oversikt over kunnskapshull som er identifisert i oversiktsartikler som publiseres og oppdateres jevnlig (<https://www.sbu.se/>), og den norske databasen INSUM tilbyr oversikter om effekt av tiltak for barn og unges psykiske helse og velferd (<https://insum.r-bup.no/no>).⁶

2.4.3 Rekruttering og karriereveier

Forskningsfeltet utsatte barn og unge har underskudd av personer med doktorgrad. I akademia skapes midlertidig mye usikkerhet blant stipendiater og postdoktorer. Det pekes på at dette fører til at en forskerkarriere ikke anses som tilstrekkelig attraktiv. For et forskningssvakt miljø vil det være særskilt viktig å rekruttere og beholde forskertalenter. **Det er behov for tiltak til å forbedre karriereløp og rekruttering av forskere til feltet.**

2.5 UTVIKLINGSFORSKNING OG IMPLEMENTERING

Forskningsbaserte utprøvinger er viktig for å sikre gode tiltak. Det krever ressurser fra myndighetene og er vanskelig å få til i praksis. Per i dag er det lav metodisk kvalitet både med tanke på overføringspraksis, samtidig som det er et behov for mer internasjonalisering. Det er store kunnskapshull knyttet til innføring og bruk av forskningsbaserte intervensjoner og tiltak som finnes. Fra helsevitenskapene vet vi at det tar 10-20 år i snitt fra en intervensjon er evidensbasert til den er innført i praksis i relevante sektorer (Brownson med flere, 2018), hvis den i det hele tatt innføres. Det er sløsing med ressurser, og frarøver målgruppene muligheten til å motta hjelp som virker. Vi ser at dette også gjelder på området barn og unge, og at det trengs implementeringsforskning av høy kvalitet.

Definering av suksessmål for implementering, faktorer som påvirker implementering, implementeringsprosesser, og resultater av implementering, er alle sentrale områder for slik forskning. Samarbeid på tvers av fag og sektorer er også viktig, se også punkt 2.6.2.2. Implementeringskvalitet refererer til **graden av** samsvar mellom hvordan en intervensjon opprinnelig ble gjennomført, og hvordan den repliseres som planlagt i intervensjon og støttesystem (opplæring og infrastruktur). Det innbefatter operasjonelt to dimensjoner: intervensjonsintegritet og behandlingsintegritet (treatment fidelity). Førstnevnte handler om hvorvidt intervensjonen faktisk blir iverksatt, og avhenger av hvordan det legges til rette for intervensjonen og hvordan man jobber med den i praksis i organisasjonen (eksempelvis tilpasninger). Sistnevnte handler i større grad om hvordan intervensjonen formidles til målgruppen (samsvar med formelle strukturer og relevans), og hvordan den brukes. I tillegg er etterlevelse av metode (adherence) ofte en stor utfordring å få til i praksis og er således en viktig faktor å undersøke i etterkant av implementering av en metode eller et tiltak. **Det må vurderes når internasjonal og nasjonal forskning er regionalt relevant, og hvordan man**

best kan oppnå gode overføringer og implementering av kunnskap på tvers av nivåer for kunnskapsproduksjonen.

2.6 KUNNSKAPS- OG FORSKNINGSHULL

Arbeidsgruppeprosessen og gjennomgangen av foreliggende forskning, synliggjør at det er store mangler i forhold til kunnskapsgrunnlaget om utsatte barn og unge. Det er mangel på data og informasjon om barn, og det mangler generaliserbar forskning. Forskningen er fragmentert, med mange mindre studier og få studier som er randomiserte kontrollerte (RCT) eller kvasi-eksperimentelle som har undersøkt effekter av ulike tiltak, reformer, intervensjoner eller metoder. **Et annet problem er at det ikke er systematisert kunnskap om kunnskapshull innenfor feltet og i forskningssystemet. Det er nødvendig for å kunne si noe om hvilken forskning som bør prioriteres, og hvordan tolke nye resultater.**

2.6.1 Mangler data og mangler forskning

En forutsetning for å kunne gjennomføre god empirisk forskning er tilgang på gode data. Sammenlignet med andre land har vi i Norge svært gode registerdata på en rekke områder. Det finnes mye data som er relevant for forskning på utsatte barn og unge - men mye av dette er av praktiske og tidsmessige grunner, samt på grunn av høye kostnader knyttet til kobling av data, lite tilgjengelige for mange forskere og forskningsmiljø. En implikasjon av svak infrastruktur for registrering av data og tilgang til relevante data (sett) er at forskerne i større grad blir tvunget til følge data, heller enn problemstillinger.

Det er også store mangler i vår kunnskap om utsatte barn og unge. Vi vet alt for lite om hvordan disse barna har det, hvordan de opplever ulike former for tiltak, og hva som skjer med dem. Eksempelvis foreligger det ikke informasjon om elementære forhold som: hvor ofte barn i fosterhjem eller på institusjon har samvær med biologiske foreldre /søsken; tall på hvor lenge frivillig plasserte barn er plassert utenfor hjemmet; om et barn er hørt eller ikke i en barnevernssak. Svikt og Svik-utvalget (NOU 2017: 12: 77) pekte også på at det registreres lite informasjon om vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt både på kommunalt og statlig nivå. **Det som trengs er et barne- og ungdomsperspektiv på registrering og innhenting av informasjon, ved at barns levde liv og livssituasjon er utgangspunkt og fokus.** Blant annet registreres det per i dag ingen informasjon om barna som er innom de 11 statlige barnehusene i Norge, og vi vet ikke hva barna selv erfarer og mener. Det er uholdbart. Eksempelvis, kunnskap om hvordan traumatiske hendelser påvirker barns kognitive/hukommelses utvikling og hva de evner å fortelle fra slike opplevelser. Dette forutsetter at forskerne kan snakke med barna om det de har opplevd, og at de har informasjon om barnet som finnes i barnets saksmappe.

⁶ Andre eksempler er Cochrane (<https://www.cochrane.org/>) / Helsebiblioteket (<https://www.helsebiblioteket.no/helsebiblioteket/>) / Norsk Nettverk for Systematiske Kunnskapsoppsummeringer (<https://www.nornesk.no/forsiden>)

Det er imidlertid barrierer for å få informasjon fra utsatte barn, og spesielt gjelder det yngre barn.⁷ I dag er systemet for å innhente tillatelser lite funksjonelt, med mange instanser og usedvanlig lang saksbehandlingstid. Medvirkning fra barn skal vurderes nøye med hensyn til risiko for eksempelvis re-traumatisering, barnets beste og personlige integritet. Det er imidlertid viktig å få informasjon fra utsatte barn, og da må det være klart at det er **de forskningsetiske retningslinjene** som utgjør det rettslige grunnlaget for samtykke fra barn. De forskningsetiske retningslinjene utelukker ikke at barn og unge deltar i forskning uten foreldrenes samtykke, men det må begrunnes ut fra situasjonen. Eksempelvis kan unntak fra informasjonsplikten kanskje være enda viktigere for noen grupper utsatte barn, og særskilt når det er store respondentgrupper, men også når det kreves samtykke fra foreldre som nettopp kan være den som utsetter barn for eksempelvis misbruk eller vold.

For å kunne behandle personopplysninger for vitenskapelig forskningsformål i allmennhetens interesse, er det et vilkår at forskningen er i samsvar med forskningsetiske normer og retningslinjer. **Det vi trenger er et samordnet og effektivt system for å forstå og å vurdere forskningsetikk, personvern-konsekvensvurderinger, og barns rettigheter i forskning.**

2.6.2 Kunnskaps- og forskningsbehov

En kunnskapsbasert praksis trenger forskning. Forskningsbasert undervisning trenger forskning. Utsatte barn og unge er et forskningsfelt som karakteriseres som å ha omfattende forskningsbehov, og det er få internasjonale sammenligninger. Det er også et felt som domineres av anvendt forskning. **En stor og bred satsning på både grunnforskning og anvendt forskning med tverrgående perspektiver med ambisjoner om å bli verdensledende blir viktig for dette forskningsfeltet.** Ulike typer studier er også mangelfulle, for eksempel er det et stort behov for flere prospektive og longitudinelle studier hvor man kan følge barn og unge over tid. Disse studiene bør inneholde representative utvalg, for å kunne generalisere funn og mål på barnets perspektiv og psykososiale fungering. Det er også behov for flere effektstudier, og studier av komparativ og eksperimentell art. **For alle typer forskning må det være et tydelig barne- og ungdomsperspektiv.** De tematiske kunnskapshullene som foreligger må fylles, og ut fra arbeidsgruppens erfaring bør det som et minimum lyses ut programmer på ni forskningstemaer:

2.6.2.1 Barnefokus, barns deltagelse og brukermedvirkning

Det foreligger alarmerende lite forskning om barn og deres erfaringer, synspunkter på problemer og løsninger. Det mangler også systemer som sikrer barn og unges medvirkning og innflytelse i beslutningsprosesser, deres kunnskap som informanter i forskning og at kunnskap direkte fra barn inkluderes i utdanninger og tjenesteutvikling. Det må forskes mer på barns deltagelse og medvirkning, og hvordan barnas rettigheter etter

barnekonvensjonens ivaretas. Det er behov for mer kunnskap både med medvirkning fra ulike brukergrupper og med perspektiver fra utsatte barn og unge. Det trengs kunnskap om hvordan man best kan innhente bevis fra barn og hvordan man skal opptre når barn har status som vitner, blant annet i voldssaker og ved andre alvorlige hendelser.

2.6.2.2 Tiltak overfor utsatte barn og unge

Kunnskapen om hvordan utsatte barn og unge ivaretas av det offentlige tjenesteapparatet må styrkes. Det er behov for kunnskap om hvilke rettigheter barn har, hvilke tjenester som tilbys og videre om hvordan utsatte barn ivaretas av det offentlige innenfor en rekke områder som barnevern, helsetjenesten og psykisk helsevern, skole, barnehage, NAV, familietjenesten, kriminalomsorgen og ungdomsvesenhetene. Man bør se på tiltak som settes i gang (fungerer de og hvilke tiltak brukes når), og hvordan de følges opp (om man får til gode overganger – både i et livsperspektiv og mellom institusjoner og sektorer). Spesielt må det forskes på utsatte barn med funksjonshemming(er)/ nedsettelse, alvorlige sykdomsforløp og kronisk sykdom. På alle disse områdene kan det oppstå rettighetskonflikter og det kan oppstå gråsoner hvor det er uklart hvem som har ansvaret for barna, med områder hvor flere har overlappende ansvar og lakuner hvor ingen har eller tar ansvar.

2.6.2.3 Forebygging og tidlig intervensjon

Det trengs kunnskap om hvordan det kan undersøkes om tidlig forebyggende tiltak og samarbeid virker, og om denne innsatsen er tilstrekkelig og faktisk gjennomføres med tilfredsstillende kvalitet og intensitet i praksis. Samtidig som det finnes kunnskap som understøtter viktigheten av tidlig intervensjon, er det lite empirisk forskning på dette området som tar for seg implikasjoner av oppskalering av tidlig intervensjonspraksis i ordinær drift, som for eksempel betydningen av å identifisere risikoutsatte barn for barnas helse og utvikling.

2.6.2.4 Normative og prinsipielle problemstillinger – statens legitimitet

Vi har i dag lite kunnskap om det normative grunnlaget for støtteapparatet og den praksis som føres for å hjelpe utsatte barn og unge. Prinsippene og reglene som ligger til grunn for tiltak og inngrep må studeres fra et barne- og ungdomsperspektiv. Vi må øke forståelsen av utsatthet som et normativt fenomen, og hvordan utsatthet eller andre fenomener som er relevante for utsatte barn og unge forstås i befolkningen, og av ulike profesjonsgrupper. Det brukes tvang overfor barn og voksne, og deres frihet innskrenkes. Hvor går de legitime grensene for inngrep og tiltak? Hva er og bør være grensene for statens ansvar versus foreldrenes ansvar for barn, og hva innebærer det at barn er moralske individer med individuelle rettigheter? Forholdet mellom politikk og rett - politiske myndigheter og domstolene - er særdeles viktig å forske på i en tid hvor overnasjonale domstoler avsier dommer med potensielt stor betydning for Norge. Denne type problemstillinger krever både

⁷ Barn mellom 12-16 kan selv samtykke i medisinsk og helsefaglig forskning, se Forskrift om barn mellom 12 og 16 år sin rett til selv å samtykke til deltakelse i medisinsk og helsefaglig forskning (2017).

teoretiske og empiriske analyser og svar, og inviterer også til forskning om hvordan rettsnormer kan og bør forstås.

2.6.2.5 Beslutningsprosesser og rettslige reguleringer

Utsatte barn og unge har krav på likebehandling og at beslutningene som fattes er riktige. Skjønnsutøvelse er nødvendig, men må også kontrolleres og vedtak må begrunnes og legitimeres. Åpenhet, etterprøvbarehet og forutsigbarhet er noen nøkkelord, og et sentralt spørsmål er hva som er den rette balansen mellom regulering av profesjonsutøvere og beslutningstakere på den ene siden, og rom for skjønnsutøvelse på den andre. Forskning på beslutningsprosesser i domstolene og på ulike nivåer i forvaltningen som har ansvaret for utsatte barn er mangelfullt. Det trengs kunnskap om både hvordan beslutningstakere vurderer verdspørsmål og bruker kunnskap, og hva som kreves for at denne type beslutninger skal være riktige og legitime. Rettslige analyser av hva som skjer i fylkesnemndene og i tingrettene, om hvordan bestemmelsene i barnevernloven tolkes og anvendes er påkrevd. Det må undersøkes om beslutningstakerne har et barne- og ungdomsperspektiv, og om det utøves paternalisme som ikke er rettfærdiggjort.

2.6.2.6 Implementeringsforskning

Implementeringsforskning som følger utprøving av forskningsbaserte tiltak og intervensjoner er helt avgjørende for en forbedring av kvalitet på feltet. Det er imidlertid både mangel på gode kunnskapsbaserte hjelpetiltak (jmfør punkt 2.6.2.4), og en verdsetting av betydningen av implementeringsforskning, noe som raskt resulterer i selektiv og ukritisk bruk av enkeltstudier. Vi trenger også å vite mer om sentrale faktorer for å sikre høy implementeringskvalitet, som blant annet implementeringens kontekst. Det er et behov for å se mer til internasjonal forskning relatert til implementering av barns rettigheter; hvordan forskningskunnskap tas i bruk av praktikere og hvilke organisatoriske barrierer som finnes for implementering.

2.6.2.7 Barn med minoritetsbakgrunn, flyktninger og enslige mindreårige asylsøkere

Det er behov for mer kunnskap og forskning om og med barn som søker asyl og har minoritetsbakgrunn (herunder *urfolk, etniske og nasjonale minoriteter*), deres familier og deres livssituasjon. Det er behov for holistiske tilnærminger, langtidsstudier, utforskende studier, og kunnskap om barnevern over landegrensene. Det er nødvendig med mer kunnskap om og forskning på saker der barnet og/eller foreldre har tilknytning til andre land. Både de som er nylig ankomne, enslige mindreårige asylsøkere, og barn som har svakt oppholdsgrunnlag.

2.6.2.8 Barnets livssituasjon – strukturer og oppvekstforhold

Sosioøkonomiske forhold, barnets oppvekstforhold, nærmiljø og deltakelse på ulike samfunnsarenaer er blant de mange kontekstuelle faktorene som er med å forme barnet og som har stor betydning for barnets hverdag, deres livssituasjon og utvikling. Fattigdom er en viktig grunn for utenforskap og mange barn opplever å være pårørende i oppveksten, noe

som også kan føre til utenforskap. Det er derfor viktig å forske på hvilke faktorer som både kan forhindre at barn vokser opp i fattige familier, og på hvilke tiltak som er effektive for å hindre utenforskap. Det er nødvendig med mer kunnskap om hvordan fritidsaktiviteter og tilbud, samt private tiltak og tilbud virker for barn og unge i fattige familier og hvilke tilbud som finnes – og for hvem.

2.6.2.9 Barn på digitale arenaer

Det er behov for mer forskning på barns digitale hverdag. Digitale arenaer og verktøy påvirker barns sårbarhet, men kan også bidra til oppfølging og støtte av barn i utsatte situasjoner. I tillegg er det viktig å finne ut mer om hvilken hjelp som finnes når barn utsettes for noe problematisk på nett. Det finnes i dag over 50 chattetjenester der barn og unge kan få hjelp og råd med ulike problemer, uten at vi vet noe om kvaliteten på hjelpen som gis og hvilke barn tilbudet når.

3 Målsettinger

- 3.1.1 Mål 1. All forskning og kunnskapsutvikling er basert på utførlige og etterprøvbare kunnskapsoversikter
- 3.1.2 MÅL 2. Norsk forskning på utsatte barn og unge er i den internasjonale forskningsfronten på sentrale områder
- 3.1.3 MÅL 3. Det er karriereveier for unge forskere med doktorgrad på feltet utsatte barn og unge
- 3.1.4 MÅL 4. Det er et samarbeid mellom forskning, praksis og brukere for å utvikle og implementere nye kunnskapsbaserte prosjekter
- 3.1.5 MÅL 5. Det er en prioritert og koordinert 10 års plan for forsknings- og kunnskapsutvikling om utsatte barn og unge
- 3.1.6 MÅL 6. Sentrale kunnskapshuller om utsatte barn og unge er fylt
- 3.1.7 MÅL 7. Det er en velfungerende datainfrastruktur for forskning på utsatte barn og unge
- 3.1.8 MÅL 8. Det er en kunnskapsdatabase som inneholder all kjent vitenskapelig kunnskap og forskning om utsatte barn og unge
- 3.1.9 MÅL 9. Det er enheter med spisskompetanse på og ansvar for implementering av tiltak som hjelper utsatte barn og unge
- 3.1.10 MÅL 10. Barn og unges medvirkning i forskning er styrket

4 anbefalinger og forslag til tiltak

4.1 MÅL 1. ALL FORSKNING OG KUNNSKAPSUTVIKLING ER BASERT PÅ UTFØRLIGE OG ETTERPRØVBARE KUNNSKAPSOVERSIKTER

- 4.1.1 Tiltak: Det er et krav at prosjektsøknader viser til utførlige forskningsoversikter og/eller metasynteser slik at problemstillinger og forskningstema er begrunnet med at det mangler relevant kunnskap, eller at foreliggende kunnskap er kontradiktorisk.
- 4.1.2 Tiltak: Etablere retningslinjer som krever at kun prosjekter som er kunnskapsbaserte kan få støtte.

4.2 MÅL 2. NORSK FORSKNING PÅ UTSATTE BARN OG UNGE ER I DEN INTERNASJONALE FORSKNINGSFRONTEN PÅ SENTRALE OMRÅDER

- 4.2.2 Tiltak: Investere med langsiktig finansiering i eksisterende forskningsmiljøer som har dokumentert høy vitenskapelig kvalitet og vist potensial til å hevde seg i den internasjonale forskningsfronten. Et konkret eksempel på måloppnåelse er at en forskningsgruppe/miljø som forsker på utsatte barn og unge får et Senter for Fremragende Forskning (SFF) og/eller ERC Starting/Consolidator/Advanced grant.
- 4.2.2 Tiltak: Sørge for at det er grunnforskning på feltet utsatte barn og unge.

4.3 MÅL 3. DET ER KARRIEREVEIER FOR UNGE FORSKERE MED DOKTORGRAD PÅ FELTET UTSATTE BARN OG UNGE

- 4.3.2 Tiltak: For å beholde kompetanse og vitenskapelige talenter lyses det ut postdoktorstillinger, og innstegsstillinger på feltet.
- 4.3.2 Tiltak: Lyse ut kortere overgangsprosjekter til kandidater som nylig har disputert på feltet utsatte barn og unge for å sikre kontinuitet og tilrettelegge for videre forskning på feltet.

MÅL 4. DET ER ET SAMARBEID MELLOM FORSKNING, PRAKSIS OG BRUKERE FOR Å UTVIKLE OG IMPLEMENTERE NYE KUNNSKAPSBASERT PROSJEKTER

- 4.4.2 Tiltak: Etablere en strategigruppe med forskere, brukere, fagprofesjonelle og forvaltningsaktører som kommer med forslag om hva som trengs av forskning.

- 4.4.2 Tiltak: Få på plass minimum fem offentlige ph.d.-er for forvaltning- og praksisfeltet, i hvert fylke.

4.5 MÅL 5. DET ER EN PRIORITERT OG KOORDINERT 10 ÅRS PLAN FOR FORSKNINGS- OG KUNNSKAPSUTVIKLING OM UTSATTE BARN OG UNGE

- 4.5.2 Tiltak: Barne- og familiedepartementet utformer en helhetlig plan for kunnskaps- og forskningssatsning om utsatte barn og unge som inneholder ambisjoner for grunnforskning, anvendt forskning og utvikling.
- 4.5.2 Tiltak: Barne- og familiedepartementet øker tildelingen til forskningsrådet til 100 millioner årlig fra 2021.
- 4.5.2 Tiltak: Øke finansieringen av stabile og solide forskningsmiljøer.

MÅL 6. SENTRALE KUNNSKAPSHULLER OM UTSATTE BARN OG UNGE ER FYLT

- 4.6.1 Tiltak: Det settes krav om at forskning på utsatte barn må ha en obligatorisk barne- og ungdomsperspektivvurdering, både ved søknad og ved resultatpresentasjon, slik at forskningens betydning blir sett fra barns situasjon.
- 4.6.2 Tiltak: Forskningsrådet lyser ut forskningsprogrammer som spesifikt etterspør forskning om følgende temaer:
 - 1) barnefokus, barns deltagelse og brukermidvirkning;
 - 2) tiltak overfor utsatte barn og unge;
 - 3) forebygging og tidlig intervensjon;
 - 4) normative og prinsipielle problemstillinger – statens legitimitet;
 - 5) beslutningsprosesser og rettslige reguleringer;
 - 6) implementeringsforskning;
 - 7) barn med minoritetsbakgrunn, flyktninger og enslige mindreårige asylsøkere;
 - 8) barnets livssituasjon – strukturer og oppvekstforhold;
 - 9) barn på digitale arenaer.
- 4.6.3 Tiltak: Det finansieres minimum tre systematiske kunnskapsoversikter (Systematic Review, Kvalitativ Metasyntese) på hvert av de ni forskningstemaene (#1-9).
- 4.6.4 Tiltak: Det utvikles et samordnet og effektivt system for å forstå og å vurdere forskningsetikk, personvernkonsekvensvurderinger, og barns rettigheter i forskningen.

4.7 MÅL 7. DET ER EN VELFUNGERENDE DATAINFRASTRUKTUR FOR FORSKNING PÅ UTSATTE BARN OG UNGE

- 4.7.1 Tiltak: Det etableres løsninger, infrastruktur og teknologi som sikrer personvern hensyn, informasjonsinnhenting, og legger til rette for registrering av data og datatilgjengelighet for forskning og analyse
- 4.7.2 Tiltak: Det registreres basisinformasjon, statistikk og faktainformasjon om utsatte barn og unge. Denne informasjonen er kvalitetssikret, oppdatert og tilgjengelig uten kostnader for forskerne.
- 4.7.3 Tiltak: Det gis gratis tilgang til oppdatert helsedata og registre med sosiale, økonomiske og demografiske opplysninger
- 4.7.4 Tiltak: SSBs datamateriale gjøres gratis tilgjengelig, uten forsinkelser, for landets forskningsmiljøer.

4.8 MÅL 8. DET ER EN KUNNSKAPSDATABASE SOM INNEHOLDER ALL KJENT VITENSKAPELIG KUNNSKAP OG FORSKNING OM UTSATTE BARN OG UNGE

- 4.8.1 Tiltak: All forskning om utsatte barn og unge samles i en brukervennlig og funksjonell kunnskapsdatabase.
- 4.8.2 Tiltak: Det informeres om kunnskapsbasen til hele forskningssystemet, praktikere og kommunene.
- 4.8.3 Tiltak: Lage retningslinjer som setter som krav at all FoU skal vise til kunnskapsoversikter.

4.9 MÅL 9. DET ER ENHETER MED SPISSKOMPETANSE PÅ OG ANSVAR FOR IMPLEMENTERING AV TILTAK SOM HJELPER UTSATTE BARN OG UNGE

- 4.9.1 Tiltak: Implementeringskompetansen som er etablert, eksempelvis i kompetansesentrene (Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (NUBU), Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU), bør koordineres og rendyrkes til ett spissfaglig miljø for tiltaksimplementering.

4.10 MÅL 10. BARN OG UNGES MEDVIRKNING I FORSKNING ER STYRKET

- 4.10.1 Tiltak: Det må utvikles gode metoder og et godt kunnskapsgrunnlag for hvordan barn og unge kan gis reell medvirkning i forskningsprosjekter.

5 Litteratur og referanser

- Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristoffersen, L.B. & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990- 2010. En longitudinell studie*, 9/14. NOVA-rapport.
- Barnevernloven. *Lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester*.
- BarnUnge21 (2020). Mål og ramme for BU21. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Brownson, R.C., Colditz, G.A. & Proctor, E.K. (red). (2016). *Dissemination and Implementation Research in Health: Translating Science to Practice* (2nd edition). London: Oxford University Press.
- Clark H., Coll-Seck A.M., Banerjee A., et al. (2020). A future for the world's children? A WHO-UNICEF-Lancet Commission. *Lancet*, 395: 605-58.
- Clausen, S. E. & Kristofersen, L.B. (2008). *Barnevernsklinter i Norge 1990-2005: En longitudinell studie*. Rapport 2008:3. NOVA-rapport.
- Epland, J. & Normann, T.M. (2020). *Nesten 111 000 barn vokser opp med vedvarende lave husholdningsinntekter*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå (SSB).
- Esping-Andersen, G. (2013). *Report to VAM. Norway's Research Council*.
- Ferrara, P., Corsello, G., Basile, M.C., Nigri, L., Campanozzi, A., Ehrich J. & Pettoello-Mantovani M. (2015). The economic burden of child maltreatment in high income countries. *J Pediatr*, 167: 1457-9.
- Frølich, N., Sivertsen, G., Gunnes, H., Røsdal, T., Tellmann, S.M., Olsen, B.M., Næss, T. & Caspersen, J. (2016). *Kartlegging av FoU i fagmiljø som tilbyr korte profesjonsutdanninger: En kartlegging av ingeniør-, lærer- og helse- og sosialfagene*. Rapport 2016:31. Oslo: Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
- Goldman, J., Salus, M.K., Wolcott, D., & Kennedy, K.Y. (2003). *A Coordinated Response to Child Abuse and Neglect: The Foundation for Practice*. US: Office on Child Abuse and Neglect, Children's Bureau.
- Hansen, I.L.S., Jensen, R.S. og Fløtten, T. (2020). *0-24-samarbeidet. Et kunnskapsgrunnlag*. Fafo-notat 2019: 21.
- Hafstad, G. S., og Augusti, E. M. (Red.) (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. Rapport 4/2019. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Indergård, P.J. & Krogh, F. (2020). *Aktivitetsdata for psykisk helsevern for barn og unge 2019*. Oslo: Helsedirektoratet.
- Killén, K. (2000). *Barndom varer i generasjoner*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kjær, A-K.B. (2019). Risikovurderinger i barnevernet – hva innebærer det og når trengs det? *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål*, 17(2): 131-149.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitativ metasyntese som forskningsmetode*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Meld. St. 24 (2015-2016). *Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet
- Mossige, S. & Stefansen, K. (red.) (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge Omfang og utviklingstrekk 2007-2015*. Oslo: NOVA.
- NOU 2017: 12 (2007). *Svikt og svik – Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.
- OECD (2015). *How's life for children? In How's Life? 2015: Measuring Well-being*. OECD Publishing, Paris.
- Pears, K.C. & Capaldi, D.M. (2001). Intergenerational transmission of abuse: A two-generational prospective study of an at-risk sample. *Child Abuse & Neglect*, 25(11): 1439-1461.
- Pereznioto P., Motes A., Routier S. & Langston, L. (2014). *The costs and economic impact of violence against children*. Richmond, VA: ChildFund.
- Rambøll (2012). *Analyse af de økonomiske konsekvenser på området for udsatte børn og unge*. Rapport til Social- og Integrationsministeriet.
- Rambøll (2019). *Utenfor-regnskapet dokumentasjon av investeringsmodellen*. **Kommunenes Sentralforbund** (KS).
- Rasmussen, I. & Vennemo, H. (2017). *Samfunnsøkonomiske konsekvenser av omsorgssvikt og vold mot barn*. Rapport 20017/12. Vista Analyse.
- Redd Barna (2017). *Stolen childhoods. End of childhood*. Report 2017. Fairfield: Save the children federation.
- Sethi, D., Bellis, M., Hughes, K., Gilbert, R., Mitis, F. & Galea, G. (2013). *European report on preventing child maltreatment*. World Health Organization. Regional Office for Europe.
- Torvik F.A. & Rognmo K. (2011). *Barn av foreldre med psykiske lidelser eller alkoholmisbruk. Omfang og konsekvenser*. Report 2011:4. Oslo: Folkehelseinstituttet
- UDIR (2019). *Gjennomføring av videregående opplæring*. Hentet fra: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/gjennomforing2/elever-som-gjennomforer-videregaende-opplaring/>
- UNICEF Office of Research (2016). *Fairness for Children: A league table of inequality in child well-being in rich countries*. *Innocenti Report Card 13*, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florence.

Norges forskningsråd

© Norges forskningsråd 2020
Sekretariatet for strategiprosessen BarnUnge21 er lagt til Forskningsrådet

Norges forskningsråd
Postboks 564
1327 Lysaker
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen kan bestilles og lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner
eller grønt nummer telefaks: 800 83 001

Design: BCW Oslo
Trykk: 07 Media AS
Opplag: 107
Dato: 25. juni 2020

ISBN 978-82-12-03866-0 (Trykksak/papirutgave)
ISBN 978-82-12-03867-7 (PDF)

